

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора психологічних наук, професора
Євдокимової Наталі Олексіївни
на дисертацію Окурокова Руслана Степановича
«Навчально-діяльнісні та особистісні чинники професіогенезу курсантів
вищих військових навчальних закладів», подану до захисту на здобуття
наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія**

Актуальність теми дослідження. Тема дисертаційного дослідження Окурокова Руслана Степановича є важливою та *актуальною*, оскільки сьогодні в умовах війни проблема професійної підготовки майбутніх офіцерів Збройних сил України вимагає особливої уваги науковців. Високі фахові та особистісні вимоги, екстремальний характер професійної діяльності військових зумовлюють специфіку особистісно-професійного становлення курсантів, що на теперішній час виявляється недостатньо дослідженим.

Відтак, вивчення навчально-діяльнісних та особистісних чинників професійного становлення курсантів вищих військових закладів освіти є актуальним і має практичну значущість для становлення миру та справедливості в українському суспільстві.

Дисертація Окурокова Руслана Степановича є зосередженням наукових розробок і практичного досвіду, здобутого автором у якості офіцера Збройних сил України.

Міра обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У дисертації витримано традиційну структуру, яка складається з анотацій, вступу, трьох розділів, списку використаних джерел і висновків до кожного з них, висновків за результатами дослідження та додатків. Як зміст роботи, так і логічна її структура сприяють розкриттю теми і досягненню мети дослідження, котра полягає у визначенні психологічних особливостей та умов професіогенези курсантів вищих військових закладів освіти. Мова, якою написана робота, вирізняється літературністю і науковістю.

Слід відмітити багатоаспектність **наукової новизни дисертаційного дослідження Р. С. Огорокова**, у якому визначено структурні компоненти навчально-діяльнісних детермінант професіогенези курсантів та їх зв'язки з особливостями їх професійного становлення, професійної ідентичності та кар'єрних експектацій. Автором уперше виявлено особистісні предиктори професіогенези курсантів вищих військових закладів освіти, серед яких найбільш вагомими виявились: екстраверсія, креативність, диспозиційний оптимізм, самоконтроль. У дисертації розширено уявлення про динаміку професіогенези курсантів вищих військових закладів освіти, що має лінійний характер у курсантів лише з низькою успішністю і залежить від низки навчально-діяльнісних детермінант.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Автором проаналізовано достатню кількість першоджерел за проблемою дослідження. Ним коректно підібрано і використано валідні методи і методики, які відповідають предмету, меті і завданням дослідження, що дало можливість отримати широкий спектр наукових результатів і досягти мети дослідження. Дослідницька вибірка репрезентативна. Все це вказує на високий ступінь обґрунтованості отриманих Р. С. Огороковим наукових положень, висновків і сформульованих рекомендацій, а сама робота відповідає сучасним вимогам до дисертаційних робіт.

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка конкретизується у завданнях, визначено об'єкт та предмет, окреслено систему використаних у роботі дослідницьких методів, розкрито наукову новизну та практичну значущість результатів проведеного дослідження.

У теоретичному розділі автором наведено огляд та аналіз наукової літератури з проблеми, окреслено основні теоретичні підходи до особистісних чинників професіогенези курсантів вищих військових закладів освіти.

У другому розділі Р. С. Огороковим представлено результати емпіричного дослідження психологічних корелят та предикторів професіогенези курсантів.

У третьому розділі здобувачем представлено розробку концептуальної моделі сприяння професійному становленню курсантів вищих військових закладів освіти, доведено ефективність програми.

Робота завершується логічно побудованими висновками, які узагальнюють зміст дисертаційного дослідження.

Отже, проведений аналіз основної частини роботи вказує на те, що здобувачем у ході виконання дослідження досягнуто поставленої мети, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих здобувачем Р. С. Огороковим роботах. Основні положення дисертації відображено в 11 публікаціях, з яких: 6 статей у наукових фахових виданнях України з психології та 1 – у зарубіжному виданні. Результати роботи достатньою мірою висвітлено у представлених публікаціях автора.

Дисертація та доданий автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог МОН України. Зміст автореферату є ідентичним основним положенням дисертації Р. С. Огорокова.

Дисертацію виконано у межах науково-дослідної роботи кафедри психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Психологія розвитку суб'єктів педагогічного процесу» (державний реєстраційний номер 0121U100712).

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Високо оцінюючи теоретико-методологічний і методичний рівень проведеного Р. С. Огороковим дослідження, відмітимо деякі дискусійні положення роботи, які, напевно, можуть бути напрямами подальшої розробки даної проблеми, а саме:

1. У психодіагностичному комплексі дослідження автором поряд із низкою методик для вивчення навчально-діяльнісних детермінант

професіогенезу, таких як опитувальника стрес-чинників навчальної діяльності курсанта (модифікація опитувальника М. А. Кузнецова, здійснена І. В. Лозовим), опитувальника академічної саморегуляції Р. М. Райана та Д. Р. Коннелла, україномовної версії опитувальника ресурсів та вимог освітнього середовища, було створено опитувальник для вивчення навчального вигоряння курсантів, проте не викладено обґрунтування доцільності такої розробки та вивчення навчального вигоряння у структурі детермінант професіогенези військових курсантів.

2. У дослідженні визначено особистісні предиктори тих показників, що визначають успішність професіогенези, утім поза увагою залишилися навчально-діяльнісні детермінанти, які також було б доцільно включити до моделей регресії.

3. У якості показника професіогенези, для якого було здійснено розрахунок регресії, автор обрав кар'єрну вмотивованість, під якою розуміється сумарний показник усіх кар'єрних орієнтацій, утім у дослідженні, на нашу думку, обґрунтування такого вибору є малообґрунтованим.

Висловлені зауваження не знижують значущості дисертаційної роботи Р. С. Огорокова, достовірність її висновків, наукову новизну та вагомість одержаних результатів.

Загальні висновки. Дисертаційне дослідження виконано автором на високому науковому рівні, а отримані нові науково обґрунтовані експериментальні результати є суттєвим внеском у сучасну українську психологію.

Представлене до аналізу дисертаційне дослідження за темою: «Навчально-діяльнісні та особистісні чинники професіогенезу курсантів вищих військових навчальних закладів» – є самостійним, завершеним, творчим науковим дослідженням, у якому відсутні порушення академічної доброчесності. За своїм змістом і спрямованістю дослідження відповідає обраній спеціальності 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Робота

пройшла належну апробацію, результати висвітлено у достатній кількості публікацій.

Усе вище вказане дає підстави до висновку, що представлена дисертаційна робота відповідає профілю ради, за яким раді надано право проведення захисту, вимогам Постанови від 24 липня 2013 року за № 567 Кабінету Міністрів України, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор – О कोरोков Руслан Степанович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент:

доктор психологічних наук,
професор, професор кафедри
психології та педагогічної освіти,
ректор ПЗВО «Міжнародний
класичний університет
імені Пилипа Орлика»
МОН України

Наталя ЄВДОКИМОВА

Людмила Прохорівна Н.О. Гавриш
секретар І.В. 21.05.2016р